

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia VII. Habita ad populum in basilica sancti Petri Apostoli, Dominica
tertia in Adventus Domini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

ab humano ore aura favoris flaverit, hilarescit & extollitur, totumque se quasi ad gratiam inflectit. Sed si inde ventus detractionis eruperit, unde laudis aura veniebat, mox eum quasi in partem alteram ad vim furoris inclinat. Sed arundo vento agitata Ioannes non erat: quia hunc nec blandum gratia, nec cuiuslibet detractionis ira asperum faciebat. Nec prospera hunc erigere, nec adversa noverant inclinare. Arundo ergo vento agitata Ioannes non erat, quem à status sui rectitudine, nulla rerum varietas inflectebat. Discamus ergo, fratres charissimi, arundinem vento agitatam non esse; solidemus animum inter auras linguarum positum, stet inflexibilis status mentis. Nulla nos detraçtio ad iram provocet, & tunc ad remissionem inutilis gratiæ nullus favor inclinet. Non nos prospera elevent, non adversa perturbent: ut qui in soliditate fidei figuramur, nequaquam rerum transeuntium mutabilitate moveamur. Adhuc autem de eius sanctitate subiungitur: [Sed quid existis in deserto videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.] Camelorum etenim pilis contextis vestibus Ioannes fuisse describitur. Et quid est dicere: [Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt,] nisi apertam sententiã demonstrare, quia non caelesti, sed terreno regi militant hi, qui pro Deo perpeti aspera fugiunt, & solis exterioribus dediti, presentis viæ molliem & delectationem quarunt? Nemo ergo existimet in fluxu atque studio pretiosarum vestium peccatum deesse: quia si hoc culpa non esset, nullo modo Ioannem Dominus de vestimenti sui asperitate laudasset. Si hoc culpa non esset, nequaquam Petrus Apostolus per epistolam feminas à pretiosarum vestium appetitu compesceret, dicens: *Non in veste pretiosa.* Pensate ergo quæ culpa sit, hoc etiam viros appetere, à quo curavit pastor Ecclesiæ & feminas prohibere. Quamvis hoc quoddam Ioannes non esse vestitus mollibus dicitur, per significationem intelligi & aliter potest. Mollibus enim vestitus non fuit; quia vitam peccantium non blandimentis fovit, sed vigore asperæ invectionis increpavit, dicens: *Genimina viperarum, quis vobis demonstravit fugere à ventura ira?* Unde & per Salomonem dicitur: *Verba sapientium quasi stimuli, & sicut clavi in altum defixi.* Clavis quippe atque stimuli, sapientium verba comparantur: quia culpas delinquentium nesciunt palpare, sed pungere. [Sed quid existis videre in deserto? Prophetam? Etiam dico vobis, & plus quam prophetam.] Prophetæ quippe ministerium est, ventura prædicere, non etiam demonstrare. Ioannes ergo plus quam propheta est, quia eum quem præcurrendo propheta-verat, etiam ostendendo monstrabat. Sed quia arundo vento agitata esse denegatur, quia non esse vestitus mollibus dicitur, quia prophetæ nomen huic impar esse perhibetur; jam quid dignè dici possit, audiamus. Sequitur: [Hic est de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te.] Quod enim Græcè angelus, hoc Latine nuncius dicitur. Rectè ergo qui nunciare supernum iudicem mittitur, angelus vocatur, ut dignitatem servet in nomine, quam explet in operatione. Altum quidem nomen est, sed vita nomine inferior non est. Utinam, fratres charissimi, non ad iudicium nostrum dicamus, quia omnes qui sacerdotij nomine censentur, angeli vocantur, Prophetæ attestante, qui ait: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius; quia angelus Domini exercituum est.* Sed huius altitudinem nominis, etiam vos, si vultis, potestis mereri. Nam unumquodque vestrum in quantum sufficit, in quantum gratiam supernæ aspirationis accipit, si à pravitate proximum revocat, si exhortari ad bene operandum curat, si æternum regnum vel supplicium erranti denunciat, cum sancto Gregorio, Tom. I.

Atque denunciationis verba impendit, profectò angelus existit. Et nemo dicat, Admonere non sufficio, exhortari idoneus non sum: quantum potes exhibe, ne malè servatum quod acceperas talentum, in tormentis pendere exigaris. Neque enim plus quam unum talentum acceperat, qui hoc abscondere magis studuit, quam erogare. Et scimus quoddam in Dei tabernaculo non solum phialæ, sed præcipiente Domino etiam cyathi facti sunt. Per phialas quippe, doctrina exuberans: per cyathos verò parva atque angusta designatur scientia. Alius doctrinã veritatis plenus, audientium mentes inebriat. Per hoc ergo quod dicit, profectò phialam porrigit. Alius explete quod sentit non valet, sed quia hoc utrumque denunciat, profectò per cyathum gustum præber. In Dei ergo tabernaculo, id est, in sancta Ecclesia positi, si per doctrinam sapientiæ ministrare phialas minimè potestis, in quantum pro divina largitate sufficitis, proximis vestris boni verbi cyathos date. In quantum vos profecisse pensatis, etiam vobiscum alios trahite: in via Dei socios habere desiderate. Si quis vestrum, fratres, ad forum aut fortasse ad balneum pergit, quem otiosum esse considerat, ut secum veniat, & si ad Deum tenditis, curate ne ad eum soli veniat, hinc etenim scriptum est: *Qui audit, dicat.* *veni;* ut qui iam in corde vocem superni amoris acceperit, foras etiam proximis vocem exhortationis reddat. Et fortasse panem ut indigenti elemosynam porrigat, non habet, sed majus est quod tribuere valeat, qui linguam habet. Plus enim est verbi pabulo victuram in perpetuum mentem reficere, quam ventrem morturæ carnis terreno pane satiari. Nolite ergo, fratres, proximis vestris elemosynam verbi subtrahere. Mecum vos admonéo, ut ab otioso sermone parcamus, inutiliter loqui declinemus. In quantum reniti linguæ prævalemus, in ventum verba non defluant, cum iudex dicat: *Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij.* Otiosum quippe verbum est, quod aut utilitate rectitudinis, aut ratione justæ necessitatis caret. Otiosa ergo colloquia ad edificationis studium vertite: quam celerrimè huius vitæ tempora fugiant, considerate: quam districtus veniat iudex attendite. Hunc ante oculos vestri cordis ponite: hunc proximorum vestrorum mentibus intimate; ut in quantum vires suppetunt, si annunciare eum non negligitis, vocari ab eo angeli cum Ioanne valeatis, adjuvante Domino nostro, &c.

Lectio sancti Evangelij secundum Ioannem.

In illo tempore: Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Levitas ad Ioannem, ut interrogarent eum: Tu quis es? Et confessus est, & non negavit. Et confessus est, Quia non sum ego Christus. Et interrogaverunt eum: Quid ergo? Elias es tu? Et dixit: Non sum. Prophetæ es tu? Et respondit: Non. Dixerunt ergo ei: Quis es, ut responsum demus his, qui miserunt nos? Quid dicis de teipso? Ait: Ego vox clamantis in deserto: Dirigite viam Domini, sicut dixit Isaias propheta. Et qui misi fuerant erant ex Phariseis. Et interrogaverunt eum, & dixerunt ei: Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque propheta? Respondit ei Ioannes, dicens: Ego baptizo in aqua: medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est: cuius non sum dignus solvere corrigiam cal-

RRrr

Greg. lib. 33
Moral. c. 4.
Aug. in Ps.
31.

* al. expro-
fione

Pater. c. 2.
in epist. 1.
ad Tim.

1. Pet. 3.
1. Tim. 2. c.

Matt. 3. b

Ecl. 12. d

Malac. 3.

Malac. 2. b

Exod. 37. b

Apo. 22. d

Matt. 12. e

ceamenti. Hac in Bethania facta sunt trans Jordanem, ubi erat Ioannes baptizans.

HOMILIA VII.

Habita in populum in basilica * sancti Petri Apostoli, Dominica tertia in Adventu Domini.

EX huius nobis lectionis verbis, fratres charissimi, Joannis humilitas commendatur: qui cum tante virtutis esset, ut Christus credi potuisset, elegit solide subsistere in se, ne humana opinione raperetur inaniter super se. Nam [confessus est, & non negavit: & confessus est, Quia non sum ego Christus.] Sed qui dixit, Non sum, negavit plane quod non erat, sed non negavit quod erat: at veritatem loquens, ejus membrum fieret, cujus sibi nomen fallaciter non usurparet. Cum ergo non vult appetere nomen Christi, factus est membrum Christi: quia dum infirmitatem suam studuit humiliter agnoscere, illius celsitudinem meruit veraciter obtinere. Sed cum ex lectione alia, Redemptoris nostri sententia ad mentem reducitur, ex huius lectionis verbis nobis questio valde implexa generatur. Alio quippe in loco inquisitus a discipulis Dominus de Eliae adventu, respondit: Elias jam venit, & non cognoverunt eum, sed fecerunt in eum quaecumque voluerunt. Et si vultis scire, Ioannes ipse est Elias. Requisite autem Joannes, dicit: [Non sum Elias.] Quid est hoc, fratres charissimi, quia quod Veritas affirmat, hoc propheta Veritatis negat? Valde namque inter se diversa sunt, Ipse est, & Non sum. Quomodo ergo propheta Veritatis est, si ejusdem Veritatis sermonibus concors non est? Sed si subtiliter veritas ipsa requiratur, hoc quod inter se contrarium sonat, quo modo contrarium non sit, invenitur. Ad Zachariam namque de Joanne Angelus: Ipse praecedet ante illum in spiritu & virtute Eliae. Qui idcirco venturus in spiritu & virtute Eliae dicitur: quia sicut Elias secundum Dominum adventum praevenerit, ita Joannes praevenerit primum. Sicut ille praecursor venturus est iudicis, ita iste praecursor est factus Redemptoris. Joannes igitur in spiritu Elias erat, in persona Elias non erat. Quod ergo Dominus dicitur de spiritu, hoc Joannes denegat de persona: quia & iustum sic erat, ut & discipulis Dominus spiritalem de Joanne sententiam diceret: & Joannes idem turbis carnalibus non de spiritu, sed de corpore responderet. Contrarium ergo veritati videtur esse quod Joannes sonuit, sed tamen a veritatis tramite non recessit. Qui cum se etiam prophetam negat, quia videlicet non solum poterat Redemptorem predicare, sed etiam demonstrare; quisnam sit, continuo exprimit, dum subjungit: [Ego vos clamantis in deserto.] Scitis, fratres charissimi, quia unigenitus Filius Verbum Patris vocatur, Joanne attestante, qui ait: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Et ex ipsa vestra locutione cognoscitis, quia prius vox sonat, ut verbum postmodum possit audiri. Joannes ergo vocem se esse asserit, quia verbum praecedit. Adventum itaque Dominicum praecurrens, vox dicitur; quia per ejus ministerium Patris Verbum ab hominibus auditur. Qui etiam in deserto clamat: quia derelictae, destitutaque Judae solatium suae redemptionis annunciat. Quid autem clamat insinuat, cum subjungit: [Dirigite viam Domini, sicut dixit Isaias propheta.] Via Domini ad cor dirigitur, cum veritatis sermo humiliter auditur. Via Domini ad cor dirigitur, cum ad praecceptum illius vita praeparatur. Unde scriptum est: Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum venimus, & man-

sonem apud eum faciemus. Quisquis ergo in superbiam mentem elevat, quisquis avaritiae actibus anhelat, quisquis se luxuriae inquisitionibus polluit, cordis ostium contra veritatem claudit, & ne ad se Dominus veniat, claustra animi feris vitiorum damnat. Sed adhuc qui missi sunt, percontantur: [Quid ergo baptizatis, si tu non es Christus, neque Elias, neque propheta?] Quod quia non studio cognoscendae veritatis, sed malitiae exercendae emulationis dicitur, Evangelista tacite innotuit, cum subjungit, dicens: [Et qui missi fuerant, erant ex Phariseis.] Ac si aperte dicat: Illi Joannem de suis actibus requirunt, qui doctrinam nesciunt quaerere, sed invidere. Sed sanctus quisque etiam cum per veram mentem requiritur, a bonitatis suae studio non mutatur. Unde Joannes quoque ad verba invidiae, praedicamenta respondit vitae. Nam protinus adjungit: [Ego baptizo in aqua: medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis.] Joannes non in spiritu, sed in aqua baptizat: quia peccata solvere non valens, baptizatorum corpora per aquam lavat, sed tamen mentem per veniam non sanat. Cur ergo baptizat qui peccata per baptismum non relaxat, nisi ut praecursionis suae ordinem servans, qui nasciturum nascendo praevenerat, baptizatorum quoque Dominum baptizando praeveneret? Et quae praedicando factus est praecursor Christi, baptizando etiam praecursor ejus fieret imitatione sacramenti? Qui inter haec mysterium annuncians, hunc in medio hominum & stetit asserit, & nescit: quia per carnem Dominus apparens, & visibilis extitit corpore, & invisibilis majestate. De quo etiam subdit: [Qui post me venit, ante me factus est.] Sic namque dicitur: Ante me factus, ac si dicitur, Ante me positus. Post me ergo venit, quia postmodum natus, ante me autem factus est, quia mihi praelatus. Sed haec paulo superius dicens, etiam praelationis ejus causas aperuit, cum subjungit: [Quia prior me erat.] Ac si aperte dicat: Inde me etiam post natus superat, quod eum nativitate suae tempora non angustant. Nam qui per matrem in tempore nascitur, sine matre ante tempora est a patre generatus. Cui quanta reverentiae humilitatem debeat, subdendo manifestat: [Cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamenti.] Mos apud veteres fuit, ut si quis eam quae sibi competere, accipere uxorem nollet, ille ei calceamentum solveret, qui ad hanc sponsus jure propinquitatis veniret. Quid igitur inter homines Christus, nisi sanctae Ecclesiae sponsus apparuit? De quo & idem Joannes dicit: Qui habet sponsum, sponsus est. Sed quia Joannem homines Christum esse putaverunt, quod idem Joannes negat, recte se indignum esse ad solvendam corrigiam ejus calceamenti denunciat. Ac si aperte dicat: Ego Redemptoris nostri vestigia denudare non valeo, quia sponsi nomen mihi immerito non usurpo. Quod tamen intelligi & aliter potest. Quis enim nesciat, quod calceamenta ex mortuis animalibus fiunt? Incarnatus vero Dominus veniens, quasi calceatus apparuit: quia in divinitate sua, morticina nostrae corruptionis assumptis. Unde etiam per Prophetam dicit: In Idumaeam extendam calceamentum meum. Per Idumaeam quippe Gentilitas, per calceamentum vero assumpta mortalitas designatur. In Idumaeam ergo Dominus calceamentum suum se extendere asserit; quia dum per carnem Gentibus innotuit, quasi calceata ad nos divinitas venit. Sed huius incarnationis mysterium humanis oculis penetrare non sufficit. Investigari etenim nullatenus potest quo modo incarnatur Verbum: quo modo summus & vivificator spiritus intra uterum matris animatur: quo modo is qui initium non habet, & existit, & concipitur. Corrigia ergo calceamenti, est ligatura mysterij. Joannes itaque solvere corrigiam calceamenti ejus non valet; quia incarnationis ejus myste-

* ad Lat. ranum

Matt. 17. b

Luc. 1.

1 Joan. 1. a

Isai. 40.

1 Joan. 14.

* ad. lavat

1 Joan. 3. d

1 Joan. 19. b

* l. corpora-

* ad involuta nostris mentibus ejus curia mysterij.

rium nec ipse investigare sufficit, qui hanc per prophetiae spiritum agnovit. Quid est ergo dicere: [Non sum dignus solvere corrigiam calceamenti ejus;] nisi aperte & humiliter suam ignorantiam profiteri? Ac si patenter dicat: Quid mirum si ille mihi praelatus est, quem post me quidem natum considero, sed nativitas ejus mysterium non apprehendo? Ecce Joannes prophetiae spiritu impletus, miram scientiam emicat, & tamen illud de se insinuat, quod ignorat. Qua in re pensandum nobis est, fratres charissimi, & tota intentione cogitandum, quomodo sancti viri, ut humilitatis in se virtutem custodiant, cum quaedam mirabiliter sciunt, illud ante mentis oculos student revocare quod nesciunt: ut dum ex parte alia infirmitatem suam considerant, ex ea parte qua perfecti sunt, eorum se animus non extollat. Scientia etenim virtus est, humilitas etiam custos virtutis. Restat ergo, ut in omne quod scit, se se mens deprimat, ne quod virtus scientiae congregat, ventus elationis spargat. Quum bona fratres agitis, semper ad memoriam male acta revocate: ut dum cautè culpa conspicitur, nunquam de bono opere incautè animus lateat. Superiores invicem, eos maxime qui vobis commisi non sunt, proximos vestros attendite: quia & quos agere aliqua prava conspiciatis, quae in eis lateant bona nescitis. Magnus ergo unusquisque esse studeat, sed tamen aliquo modo esse se nesciat: ne dum sibi magnitudinem arroganter tribuit, amittat intus quod erat. Hinc etenim per Prophetam dicitur: *Ve qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.* Hinc Paulus ait: *Nolite prudentes esse apud vosmetipsos.* Hinc contra superbientem Saul dicitur: *Cum esses parvulus in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es.* Ac si aperte diceretur: Cum tu te parvulum conspiceres, ego te praeter ceteris magnum feci. Quia verò tu te magnum conspicias, à me parvus aestimaris. Quò contra cum David regni sui potentiam coram Arca foederis Domini saltando despiceret, dixit: *Ludam & vilior sum plus quam factus sum, & ero humilis in oculis meis.* Quem enim non extolleret, ora leonum frangere, urforum brachia dissipare, despectis prioribus fratribus eligi, reprobato Rege ad regni gubernacula ungi, timendum cunctis uno lapide Goliath sternere, à Rege proposita extinctis allyphylis numerosa praepudia reportare, regnum ex promissione percipere, cunctumque Israeliticum populum contradictione possidere? Et tamen in cunctis se despicit, qui in suis oculis se esse humilem confitetur. Si ergo sancti viri etiam cum agunt fortia, de semetipsis vilia sentiunt, quid in sua excusatione dicuntur qui sine operatione virtutis intumescunt? Sed & si qualibet bona adsint opera, nulla sunt, nisi ex humilitate condiantur. Miranda quippe actio cum elatione non elevat, sed gravat. Qui enim sine humilitate virtutes congregat, quasi in vento pulverem portat, & unde aliquid ferre cernitur, inde deterius caecatur. In cunctis ergo quae agitis, fratres mei, radicem boni operis humilitatem tenete; nec quibus jam superiores, sed quibus adhuc inferiores estis, aspiciate: ut, dum meliorum vobis exempla proponitis, ad majora semper ascendere ex humilitate valeatis.

Lectio sancti Evangelij secundum Lucam.

Cap. 2. 4
In illo tempore: Exit edictum à Caesare Augusto, ut describeretur universus orbis. Haec descriptio prima, facta est à praeside Syria Cyrino. Et ibant omnes ut proficerentur, singuli in suam civitatem. Ascendit autem & Ioseph à Galilaea de civitate Nazareth, in Iudaeam in civitatem David, qua vocatur S. Greg. Tom. I.

Atur Bethleem, eo quod esset de domo & familia David, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore praeagnante. Factum est autem, cum essent ibi, impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum: & pannis eum involvit, & reclinavit eum in praesepio: quia non erat ei locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem, vigilantes & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce Angelus Domini stetit juxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos: & timuerunt timore magno. Et dixit illis Angelus: Nolite timere. Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David. Et hoc vobis signum. Invenietis infantem pannis involutum, & positum in praesepio. Et subito facta est cum Angelo multitudo militia caelestis exercitus, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis.

HOMILIA VIII.

Habita ad populum in basilica beatae Mariae Virginis, in die Natalis Domini.

Quia, largiente Domino, Missarum solemnitate hodie celebraturi sumus, loqui diu de Evangelica lectione non possumus. Sed nos aliquid vel breviter dicere, Redemptoris nostri nativitas ipsa compellit. Quid est enim quod nascituro Domino mundus describitur, nisi hoc quod aperte monstratur, quia ille apparebat in carne, qui electos suos adscribere in aeternitate? Quò contra de reprobis per Prophetam dicitur: *Deleantur de libro viventium, & cum iustis non scribantur.* Qui bene etiam in Bethleem nascitur. Bethleem quippe domus panis interpretatur. Ipse namque est, qui ait: *Ego sum panis vivus, qui de caelo descendi.* *10an. 6.* Locus ergo in quo Dominus nascitur, domus panis antea vocatus est: quia futurum profectò erat, ut ille ibi per materiam carnis appareret, qui electorum mentes interna satietate reficeret. Qui non in parentum domo, sed in via nascitur: ut profectò ostenderet, quia per humanitatem suam quam assumpserat, quasi in alieno nascebatur. Alienum videlicet non secundum potestatem dico, sed secundum naturam. Nam de potestate ejus scriptum est: *In propria venit.* In natura etenim *10an. 7.* sua ante tempora natus est, in nostra venit ex tempore. Qui ergo aeternus permanens, temporalis apparuit, alienum est ubi descendit. Et quia per Prophetam dicitur: *Omnis caro fenum; factus homo, fenum nostrum vertit in frumentum, qui de semetipso ait: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet.* Unde & natus in praesepio reclinatur, ut fideles omnes, videlicet sancta animalia, carnis suae frumento reficeret, ne ab aeternae intelligentiae pabulo jejuna remanerent. Quid autem est, quod vigilantibus pastoribus Angelus apparet, eosque Dei claritas circumfulget, nisi quod illi praeter ceteris videre sublimia merentur, qui fidelibus gregibus praesse sollicitè sciunt? Dumque ipsi pie super gregem vigilant, divina super eos gratia largius coruscet, Regem verò natum Angelus nunciat, ejusque

R R r ij